

Stanovisko Výboru regiónov na tému „Miestna a regionálna samospráva na Ukrajine a rozvoj spolupráce EÚ s Ukrajinou“

(2007/C 305/05)

VÝBOR REGIÓNOV

- poukazuje na to, že po udalostiach, ktoré viedli k „oranžovej revolúcii“ koncom roku 2004, Ukrajina uskutočňovala program ambiciózných reforiem na zavedenie demokracie a trhového hospodárstva v krajine a na priblíženie Ukrajiny Európskej únii, poznamenáva však, že tieto reformy sú ešte stále v krehkom stave vývoja;
- víta, že EÚ a Ukrajina otvorili v marci 2007 rokovania o novej prepracovanej dohode;
- so záujmom očakáva implementáciu ďalšej etapy ukrajinského plánu administratívnej reformy, najmä s dôrazom na kompetencie miestnych a regionálnych orgánov, rozpočtovú decentralizáciu a územnú reformu;
- víta navrhované zriadenie inštitucionálnej platformy na uľahčenie konzultácií s organizáciami občianskej spoločnosti EÚ a Ukrajiny v kontexte prebiehajúcich rokovaní o novej prepracovanej dohode, ľutuje však, že v súčasnej dobe sa nerobia opatrenia na zabezpečenie rovnakej úrovne konzultácií s aktérmi cezhraničnej a regionálnej spolupráce, a preto vyzýva Európsku komisiu, aby pre zástupcov miestnych a regionálnych orgánov EÚ a Ukrajiny zriadila podobnú inštitucionálnu platformu vo forme výboru;
- navrhuje, že by s praktickou pomocou Európskej komisie, v súlade s Dohodou o partnerstve a spolupráci, ktorú popísala EÚ a Ukrajina, a v spolupráci s miestnymi a regionálnymi orgánmi na Ukrajine a v členských štátoch EÚ mohol vypracovať návrh rámcovej dohody, ktorá by mohla tvoriť základ spolupráce miestnych a regionálnych orgánov v členských štátoch EÚ s ich partnermi na Ukrajine;
- pripomína, že pridelovanie prostriedkov na cezhraničnú spoluprácu na východnej hranici EÚ predstavuje iba 5 % ENPI, zastáva názor, že pridelovanie prostriedkov na celý ENPI je nedostatočné a požaduje, aby sa aspoň 10 % prostriedkov ENPI venovalo na podporu programov cezhraničnej spolupráce.

Spravodajca: István SÉRTŐ-RADICS (HU/ALDE), starosta obce Uszka, podpredseda komisie RELEX

Politické odporúčania

Stratégia a hlavné výzvy vzťahov medzi EÚ a Ukrajinou

VÝBOR REGIÓNOV

1. si želá, aby toto stanovisko z vlastnej iniciatívy prispelo k podpore demokracie na Ukrajine na regionálnej aj miestnej úrovni a tiež iniciovalo a podnietilo už existujúce reálne snahy v kontexte strategického partnerstva a akčného plánu susedstva EÚ a Ukrajiny v rámci novej európskej susedskej politiky, ktoré už v súčasnosti prebiehajú. Toto stanovisko z vlastnej iniciatívy by sa preto malo špecifickejšie zamerať na možnosti riešenia spoločných problémov prostredníctvom užšej cezhraničnej a regionálnej spolupráce regionálnych a miestnych orgánov EÚ a Ukrajiny;

2. zastáva názor, že EÚ má dôležitý strategický záujem na politickej stabilite a hospodárskom rozvoji Ukrajiny, ale po rozšírení a vstupe dvoch nových štátov, ktoré majú s Ukrajinou pozemné alebo morské hranice, je otázka bližších vzťahov medzi EÚ a Ukrajinou ešte dôležitejšia. Komplexný rozvoj Ukrajiny sa isto podporí tým, že táto krajina posilní svoju pozíciu prosperujúceho trhu pre vývoz a investície z EÚ, ako aj stabilného, predvídateľného a spolupracujúceho partnera za mier a bezpečnosť v Európe. Tieto faktory majú významný vplyv na stabilitu, bezpečnosť a prosperitu v EÚ;

3. pripomína, že na Ukrajine v súčasnosti prebieha reforma samosprávy, preto by praktické príklady a modely z členských štátov EÚ boli určite vítané. Dalším dôležitým krokom je však zistiť, do akej miery je uplatňovanie právnych predpisov dôsledné a transparentné. Zahŕňa to budovanie inštitucionálnych kapacít, ktoré je nevyhnutné na zabezpečenie rozvoja demokracie a dobrej správy, ako aj dodržiavania európskych princípov subsidiarity, blízkosti a partnerstva. Tieto koncepcie sú základom trvalo udržateľného hospodárskeho rozvoja, ktorého dosiahnutie je cieľom nielen Ukrajiny, ale aj Európskej únie;

4. pripomína, že vzhľadom na značné predĺženie spoločnej hranice s EÚ sa Ukrajina spolu s ďalšími novými nezávislými štátmi stane ešte významnejším a strategicky dôležitejším susedom EÚ; že EÚ potrebuje rozvinúť dobré a vyvážené vzťahy s Ukrajinou, svojím druhým najväčším susedom, preto by mala podporovať dobrú správu vecí verejných a demokraciu v tejto krajine nielen na národnej, ale aj na regionálnej a miestnej úrovni. Je potrebné urobiť praktické a konkrétne kroky s cieľom čeliť dynamickým zmenám a novým výzvam, ktoré so sebou prináša teraz už dvanásť nových členských krajín EÚ, keďže tieto zmeny majú významný vplyv na vzťahy EÚ s Ukrajinou;

5. zdôrazňuje, že dôsledky rozšírenia EÚ ovplyvnia nielen vzťahy Ukrajiny so súčasnými členskými štátmi EÚ, ale aj jej vzťah s ostatnými novými nezávislými štátmi a Ruskom. Preto je nevyhnutné prehodnotiť a zlepšiť stav súčasných štruktúr spolupráce a iných sietí do takej miery, aby nepôsobili rušivo, ale aby v prvom rade bolo možné dosiahnuť ojazdný pokrok v oblasti demokratickej stabilizácie, skutočnej decentralizácie a územnej súdržnosti. Okrem toho treba poznamenať, že

so vstupom nových členských štátov sa výrazne zmenia vyhliadky celej čiernomorskej oblasti. Týmto novými výzvami je potrebné sa zaoberať z politického aj hospodárskeho hľadiska;

6. upozorňuje, že v minulosti EÚ pomáhala pri rozvoji miestnej demokracie a účinnej miestnej správy v krajinách strednej a východnej Európy, a to napríklad prostredníctvom rámcového programu TACIS a rámcového programu partnerských projektov. Koordinácia týchto programov však nebola dostatočná, a preto by chcel podporiť účinnejší prístup k riadeniu nových programov vonkajšej pomoci EÚ, ako je nový Nástroj európskeho susedstva a partnerstva (ENPI) a nový Susedský investičný fond. Je potrebné objasniť spojitosť medzi všetkými starými a novými politikami a predovšetkým medzi programami a príslušnými finančnými nástrojmi z pohľadu miestnych a regionálnych orgánov;

7. pripomína, že EÚ prikladá veľký význam partnerstvu miestnych a regionálnych orgánov, ktoré sa osvedčilo ako užitočný spôsob zvyšovania administratívnej účinnosti a kontaktov medzi ľuďmi. Privítal by preto, keby tieto partnerské projekty pokračovali a prípadne sa rozšírili, aby bolo možné venovať sa špeciálnym potrebám pri budovaní miestnych a regionálnych inštitúcií na Ukrajine a v celej tejto zemepisnej oblasti. Miestna a regionálna demokracia je tiež kľúčovým nástrojom ďalšieho rozvoja demokratických inštitúcií a budovania kapacít na Ukrajine a mala by byť signálom toho, že sú dodržiavané ustanovenia Európskej charty miestnej samosprávy z 15. októbra 1985. Do diskusie sa preto musia zapojiť všetky zainteresované strany vrátane miestnych a regionálnych organizácií, ako aj regionálnych orgánov;

8. je presvedčený, že dôveryhodné partnerstvo, ktoré bude presadzovať stanovené politické ciele, by malo byť vytvorené na stratégii a praktickom programe založenom na spoločných záujmoch. Preto sa musia prijať konkrétne praktické opatrenia schopné reagovať na zmeny a nové výzvy vo vzťahoch medzi nedávno rozšírenou EÚ a Ukrajinou. Na miestnej a regionálnej úrovni je nevyhnutné zaistiť rast, ktorý je základom budúcej prosperity; rozvoj sa tiež musí prispôbiť rôznym úlohám miestnych a regionálnych orgánov. Vzdelávanie, ochrana životného prostredia, doprava, rozvoj obchodu na základe spolupráce verejného a súkromného sektora, sociálne služby a zdravotníctvo predstavujú hlavné aspekty regionálneho rozvoja schopné zaistiť rast na Ukrajine a v EÚ a priniesť užšiu spoluprácu miestnych a regionálnych orgánov;

9. odporúča, aby EÚ pozorne sledovala aj regióny, ktoré najviac potrebujú rásť a rozvíjať sa; je potrebné napríklad použiť Nástroj európskeho susedstva a partnerstva (ENPI) na pomoc oblastiam, ktoré v rámci ukrajinských regiónov trpiacich hospodárskou krízou zaostávajú. Rovnako je dôležité zamerať sa na prispôbienie zásad európskej štruktúrálnej a kohéznej politiky miestnym podmienkam a zohľadniť pritom potreby zlepšenia životných podmienok, trvalo udržateľného rozvoja a zlepšenia regionálnej konkurencieschopnosti;

10. pripomína, že chce uprednostniť oblasti spadajúce do miestnych a regionálnych právomocí. Národné orgány zodpovedajú za otázky ovplyvňujúce spoločnosť ako celok, zatiaľ čo činnosť miestnych a regionálnych orgánov sa zameriava na oblasti, ktoré majú význam pre jednotlivé časti spoločnosti a sú bližšie každodennému životu občanov;

11. poznamenáva, že EÚ môže prostredníctvom úzkej spolupráce na úrovni jednotlivých projektov zabezpečiť, aby sa reformy verejnej správy a služieb začali rovnomerne na úrovni národnej, regionálnej aj miestnej. Na úrovni projektov tak EÚ môže pomôcť vybudovať ľudský kapitál prostredníctvom rozvoja v rámci jednotlivých sektorov. EÚ musí naďalej rozvíjať osobné vzťahy v tejto oblasti, a to najmä prostredníctvom partnerstiev vytvorených v oblasti vzdelávania;

Vzťahy medzi EÚ a Ukrajinou: nedávny vývoj

12. poukazuje na to, že po udalostiach, ktoré viedli k „oranžovej revolúcii“ koncom roku 2004, Ukrajina uskutočňovala program ambiciózných reforiem na zavedenie demokracie a trhového hospodárstva v krajine a na priblíženie Ukrajiny Európskej únii, poznamenáva však, že tieto reformy sú ešte stále v krehkom stave vývoja;

13. poznamenáva, že politické ciele definované v Dohode o partnerstve a spolupráci z apríla 1998 a akčný plán spolupráce medzi EÚ a Ukrajinou z februára 2005 zostávajú dôležitým základom rozvoja spolupráce medzi EÚ a Ukrajinou. Táto dohoda určuje rámec dvojstrannej spolupráce a zriaďuje hlavné fóra a rozhodovacie orgány s cieľom zabezpečiť prejednávanie záležitostí spoločného záujmu na všetkých úrovniach, výmenu informácií a riešenie konfliktov;

14. víta, že EÚ a Ukrajina otvorili v marci 2007 rokovania o novej prepracovanej dohode. Hlavným cieľom novej prepracovanej dohody, ktorá odráža strategickú dôležitosť rozvíjajúcich sa vzťahov EÚ – Ukrajina, je priblížiť Ukrajinu Európskej únii, zlepšiť politickú spoluprácu, zvýšiť objem obchodu a investovania a tak prispieť k hospodárskemu rozvoju a prosperite na Ukrajine;

15. víta navrhované zriadenie inštitucionálnej platformy na uľahčenie konzultácií s organizáciami občianskej spoločnosti EÚ a Ukrajiny v kontexte prebiehajúcich rokovaní o novej prepracovanej dohode, ľutuje však, že v súčasnej dobe sa nerobia opatrenia na zabezpečenie rovnakej úrovne konzultácií s aktérmi cezhraničnej a regionálnej spolupráce, a preto vyzýva Európsku komisiu, aby pre zástupcov miestnych a regionálnych orgánov EÚ a Ukrajiny zriadila podobnú inštitucionálnu platformu vo forme výboru;

16. poukazuje na to, že spoluprácu v rámci novej európskej politiky susedských vzťahov nepovažuje za súčasť procesu vstupu do EÚ, t. j. že samotná spolupráca nepredpokladá členstvo v EÚ, že rozšírená spolupráca v rámci novej politiky susedských vzťahov však môže podporiť reformný proces na Ukra-

jine, zaviesť budúcu dlhodobú stratégiu vzťahov a môže pomôcť priblížiť krajinu k EÚ;

17. je pripravený konštruktívne sa zapojiť do určovania a rozvoja spoločného priestoru vrátane spoločného hospodárskeho priestoru, spoločného priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ako aj spolupráce a vonkajšej bezpečnosti a výskumu, vzdelávania a kultúry podľa dohody zo summitov EÚ a Ukrajiny z decembra 2005 a októbra 2006;

18. má pocit, že miestne a regionálne orgány majú opodstatnený záujem v mnohých aspektoch spoločných oblastí, a navrhuje svoju priamu účasť pri práci na rozvoji spoločných oblastí v tých záležitostiach, ktoré patria do jeho pôsobnosti, ako aj v tých, na ktoré sa vzťahuje metóda otvorenej koordinácie;

19. so záujmom očakáva implementáciu ďalšej etapy ukrajinského plánu administratívnej reformy, najmä s dôrazom na kompetencie miestnych a regionálnych orgánov, rozpočtovú decentralizáciu a územnú reformu, a očakáva pokrok v otázke príležitostí na spoluprácu miestnych a regionálnych orgánov EÚ a Ukrajiny;

20. verí, že pripravované legislatívne návrhy budú obsahovať aj zásady Európskej charty miestnej samosprávy z októbra 1985;

21. teší, že sa venuje pozornosť spolupráci miestnych a regionálnych orgánov EÚ a Ukrajiny, pretože to bude na úrovni miestnych a regionálnych orgánov znamenať uprednostňovanie riešení spoločných problémov blízkych verejným záujmom;

22. sa domnieva, že výmena informácií a osvedčených postupov na miestnej a regionálnej úrovni podporuje demokraciu a sociálny a hospodársky rozvoj;

23. s radosťou poznamenáva, že pozitívne výsledky projektov realizovaných spoločne európskymi a ukrajinskými miestnymi a regionálnymi orgánmi posilnili túžbu po ďalšej spolupráci za priaznivých podmienok a chcel by zdôrazniť, že trvalá spolupráca miestnych a regionálnych orgánov je potrebným a významným predpokladom plnenia úloh tvorby spoločných projektov;

Rozhodovací proces a kľúčové priority na miestnej a regionálnej úrovni

24. by chcel dôrazne vyzvať miestne a regionálne orgány v EÚ a na Ukrajine, aby spolupracovali v oblastiach spoločného záujmu, pretože existuje priestor na spoluprácu v mnohých oblastiach, ako je napríklad kultúra, sociálne veci, regionálne hospodárstvo, ochrana životného prostredia, doprava, poľnohospodárstvo a konkrétne iniciatívy na podporu výskumu a vývoja realizovaného súkromným sektorom. Tieto oblasti obzvlášť súvisia s územnou pôsobnosťou v otázke regionálneho rozvoja;

25. má pocit, že zdravie a vo veľkej miere zdravotníctvo tvoria hlavné prvky rastového potenciálu spoločnosti, a preto predstavujú dôležité sektory v pôsobnosti miestnych a regionálnych orgánov, ktoré sú prepojené so sociálnymi záležitosťami a vplývajú priamo alebo nepriamo aj na iné sektory; stali sa preto kľúčovými prvkami iných sektorov, kde pomáhajú podporovať a udržiavať sociálnu stabilitu;

26. navrhuje, že by s praktickou pomocou Európskej komisie, v súlade s Dohodou o partnerstve a spolupráci, ktorú popísala EÚ a Ukrajina, a v spolupráci s miestnymi a regionálnymi orgánmi na Ukrajine a v členských štátoch EÚ mohol vypracovať návrh rámcovej dohody, ktorá by mohla tvoriť základ spolupráce miestnych a regionálnych orgánov v členských štátoch EÚ s ich partnermi na Ukrajine;

27. súhlasí s podporou výmeny informácií a rozširovania osvedčených postupov v príslušných oblastiach činnosti, ak sa uskutočňujú v podmienkach, ktoré sú pre spoločnosť ako celok priaznivé; chce pomôcť s organizovaním pravidelných diskusií o Ukrajine s cieľom umožniť posúdenie spolupráce a vzťahov medzi EÚ a Ukrajinou; tieto diskusie by boli zvlášť prínosné v oblastiach, ktoré patria do pôsobnosti miestnych a regionálnych orgánov;

28. má pocit, že výmena skúseností a informácií medzi Výborom regiónov a Európskym hospodárskym a sociálnym výborom by mohla prispieť k lepšiemu vzájomnému porozumeniu medzi EÚ a Ukrajinou v oblastiach spoločného záujmu; otvorila by tiež nové možnosti na konkrétne iniciatívy zamerané na Ukrajinu vo forme spoločných porád, seminárov, schôdzí a konferencií za predpokladu, že obaja partneri majú o ne záujem a chceli by prispieť k užšej spolupráci medzi EÚ a Ukrajinou;

Cezhraničná a regionálna spolupráca

29. poukazuje na to, že druhá etapa nového programu susedských vzťahov sa má realizovať v rokoch 2007 – 2013 a pravdepodobne umožní užšiu a účinnejšiu cezhraničnú spoluprácu s konkrétnymi výsledkami;

30. sa stotožňuje s názorom, že na zaistenie trvalej cezhraničnej a medziregionálnej spolupráce medzi EÚ a susednými krajinami na druhej strane spoločnej hranice je potrebná v období rokov 2007 – 2013 väčšia technická a politická podpora a že na poskytnutie stálej podpory cieľov územnej spolupráce by sa mal použiť nový Nástroj európskeho susedstva a partnerstva (ENPI);

31. víta strategický dokument pre Ukrajinu na roky 2007 – 2013 ako ENPI Európskej komisie, ktorý pripomína, že cezhraničná spolupráca je kľúčovým prvkom susedskej spolupráce; zdôrazňuje, že táto forma spolupráce je najlepším spôsobom na prekonanie pochybností zo zavedenia schengenskej hranice a takisto predstavuje veľký prínos pre pohraničné regióny na

obidvoch stranách bez ohľadu na súčasný stav rozvoja regiónu na východnej hranici EÚ;

32. pripomína, že pridelovanie prostriedkov na cezhraničnú spoluprácu na východnej hranici EÚ predstavuje iba 5 % ENPI, zastáva názor, že pridelovanie prostriedkov na celý ENPI je nedostatočné a požaduje, aby sa aspoň 10 % prostriedkov ENPI venovalo na podporu programov cezhraničnej spolupráce;

33. si vzhľadom na to myslí, že priority cezhraničnej spolupráce sa musia stanoviť veľmi opatrne, aby sa maximalizovala synergia a aby sa zabránilo neproduktívnemu rozptyľovaniu prostriedkov; takéto malé množstvo peňazí by sa nemalo používať na podporu všeobecných programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja v pohraničných regiónoch; rovnako nerealistické je očakávať, že tento malý finančný obnos pokryje iné prioritné ciele EÚ (napríklad zaistenie účinných a bezpečných hraníc), ktoré sa musia riešiť v rámci iných opatrení EÚ;

34. odporúča posilniť tri priority cezhraničnej spolupráce, a to: a) riešenie problémov na spoločnej hranici vrátane spoločnej miestnej infraštruktúry a integrovaného regionálneho rozvoja, b) osobné kontakty, c) rozvoj ľudských zdrojov a podpora vzdelávania, vedy a výskumu v pohraničných regiónoch;

35. zdôrazňuje, že je výhodné stimulovať a rozvíjať záujem o spoluprácu, predovšetkým v oblasti kultúry a vzdelávania, založenú na kultúrnej činnosti a tradíciách, ktoré sú charakteristické pre pôvodné miestne a regionálne kultúry;

36. sa teší na možnú budúcu úlohu právneho nástroja Európskeho združenia územnej spolupráce (EZÚS) vo vyššie uvedených oblastiach, osobitne v oblasti verejného zdravotníctva, verejnej dopravy, civilnej ochrany alebo vytvárania medzinárodných štruktúr cestovného ruchu. Okrem toho bude EZÚS schopné slúžiť ako doplňujúci nástroj na uplatňovanie stratégií v oblasti verejno-súkromných partnerstiev. Vyzýva preto kompetentné vnútroštátne orgány na Ukrajinu a v susedných členských štátoch, aby podnikli príslušné kroky k tomu, aby v budúcnosti umožnili účasť ukrajinských partnerov na Európskych združeniach územnej spolupráce (EZÚS), tak ako to umožňuje nariadenie (ES) č. 1082/2006;

37. sa domnieva, že pre EÚ je dôležité upevniť finančnú spoluprácu s Ukrajinou, najmä prostredníctvom ENPI a zavedením nových nástrojov, ako je napríklad Susedský investičný fond, ktorý by inštitúcie členských štátov poskytujúce rozvojovú pomoc mohli použiť na stimulovanie investícií v krajinách európskej susedskej politiky, a tiež navrhuje, aby Ukrajina prispela k podpísaniu spoločnej dohody o financovaní, ktorá by sa mala realizovať prostredníctvom spoločnej nadácie;

38. zdôrazňuje význam programov na vytváranie partnerstiev miest pri prispievaní k výmene informácií v určitých oblastiach činnosti;

39. víta, že Európska komisia trvá na dôležitosti miestnej dimenzie pri súčasnom zabezpečovaní podpory na národnej úrovni, ale v kontexte vytvárania lepšej spolupráce navrhuje, aby sa uplatňovanie dvojstranných programov zohľadňovalo aj v akčnom pláne susedstva EÚ a Ukrajiny;

Osobitná situácia regiónov priamo susediacich s EÚ

40. zdôrazňuje, že vplyv medzinárodných vzťahov medzi EÚ a Ukrajinou sa najviac prejavuje v tých ukrajinských regiónoch, ktoré priamo hraničia s EÚ; preto podporuje užšiu spoluprácu v týchto regiónoch prostredníctvom medziregionálnych vzťahov a partnerstiev miestnych orgánov;

41. vyzýva na urýchlené uzavretie dvojstranných dohôd medzi Ukrajinou a susednými členskými štátmi v záujme realizácie režimu malého pohraničného styku, ktorý bol zriadený na základe nariadenia (ES) č. 1931/2006;

42. zdôrazňuje význam pomoci zaostalým regiónom, ktoré prechádzajú hospodárskou krízou, aby dobehli ostatné regióny,

a má pocit, že si to na Ukrajinu vyžaduje vládnu stratégiu, ktorá je v súlade so zásadami európskej regionálnej politiky, ako aj vytvorenie systému nástrojov a inštitúcií; regióny členských štátov by v tejto činnosti mohli pomôcť sprostredkovaním znalostí, čo prinesie všetkým zúčastneným príležitosť zapojiť sa do konkrétnych projektov, spolupracovať v konkrétnych oblastiach podľa akčného plánu susedstva EÚ a Ukrajiny a tiež prispieť k rozširovaniu osvedčených postupov. Je mimoriadne dôležité mať k dispozícii finančné prostriedky na realizáciu konkrétneho obsahu akčného plánu susedstva EÚ a Ukrajiny; tieto prostriedky musia byť ľahko dostupné;

43. zdôrazňuje význam osobných stykov v multikultúrnych regiónoch, najmä v oblasti kultúry a vzdelávania, ako aj v rámci spolupráce mladých ľudí. Je to práve zhromažďovanie skúseností a znalostí, ktoré môže byť hlavnou hnacou silou cezhraničnej spolupráce a môže pomôcť Ukrajine pri uskutočňovaní nevyhnutných reforiem.

V Bruseli 11. októbra 2007

Predseda
Výboru regiónov
Michel DELEBARRE